

U S N E S E N Í

Zvláštní senát zřízený podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, rozhodl ve složení: předseda JUDr. Karel Podolka a soudci JUDr. Petr Příhoda, JUDr. Roman Fiala, JUDr. Michal Mazanec, JUDr. Pavel Pavlík a JUDr. Marie Žišková o návrhu **Úřadu městského obvodu Ústí nad Labem**, Velká Hradební 8A, Ústí nad Labem, na rozhodnutí sporu o pravomoc mezi tímto úřadem a **Okresním soudem v Ústí nad Labem**, za další účasti **1) V. V. I.**, a **2) I. A. I.**, ve věci vedené u Okresního soudu v Ústí nad Labem pod sp. zn. 22 C 414/2007,

t a k t o :

- I. P ř í s l u š n ý** vydat rozhodnutí ve věci vedené u Okresního soudu v Ústí nad Labem pod sp. zn. 22 C 414/2007 o návrhu na rozvod manželství **j e** soud.
- II.** Usnesení Okresního soudu v Ústí nad Labem ze dne 5. 12. 2007, čj. 22 C 414/2007 - 31, **s e z r u š u j e .**

O d ů v o d n ě n í :

Podáním doručeným Nejvyššímu správnímu soudu dne 19. března 2008 navrhl Úřad městského obvodu Ústí nad Labem – město, aby zvláštní senát rozhodl ve sporu o pravomoc podle ustanovení § 1 odst. 1 písm. a) zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, který vznikl mezi ním a Okresním soudem v Ústí nad Labem, ve věci sp. zn. 22 C 414/2007, postoupené Okresním soudem v Ústí nad Labem navrhovateli.

Ze spisu vyplynuly tyto skutečnosti:

Dne 7. 8. 2007 podali V. V. I. (jakožto navrhovatel), občan Ruské federace, návrh na rozvod manželství s odpůrkyní I. I., rovněž občanskou Ruské federace.

Okresní soud v Ústí nad Labem usnesením ze dne 5. 12. 2007, čj. 22 C 414/2007 - 31, řízení zastavil s tím, že po právní moci tohoto rozhodnutí bude věc postoupena Úřadu městského obvodu Ústí nad Labem – město. Své rozhodnutí odůvodnil tak, že oba účastníci řízení byli v době podání návrhu na rozvod manželství občany Ruské federace a rozvod manželství se tudíž s ohledem na čl. 26 odst. 1 Smlouvy mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních (publikované ve Sbírce zákonů pod č. 95/1983) řídí ruským právem. Podle čl. 19 odst. 1 zákona Ruské federace ze dne 29. 12. 1995 – rodinného zákoníku Ruské federace, v případě vzájemného souhlasu obou manželů o zrušení manželství rozvodem, kteří nemají společné nezletilé děti, zrušení manželství provádí orgány registrace aktů občanského stavu. Vzhledem k tomu, že účastníci řízení mají jedno společné dítě, které je již zletilé, nepřísluší rozhodnutí o rozvodu soudům, nýbrž orgánům registrace aktů občanského stavu – tedy v České republice orgánům pověřeným vedením matriky.

Úřad městského obvodu Ústí nad Labem – město podal zvláštnímu senátu v úvodu zmíněný návrh s tím, že popírá svou pravomoc vydat rozhodnutí v této věci, neboť nemá ve věcech rozvodu dānu pravomoc a není v těchto věcech ani věcně příslušný, a navrhuje, aby zvláštní senát rozhodl, která ze stran je příslušná vydat rozhodnutí ve věci rozvodu občanů Ruské federace.

Zvláštní senát o předloženém sporu uvážil následovně:

Podle čl. 26 odst. 1 Smlouvy mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních (dále jen „Smlouva o právní pomoci“) se rozvod manželství řídí právním řádem smluvní strany, jejímiž občany jsou manželé v době podání návrhu, v daném případě tudíž právním řádem Ruské federace, která je právním nástupcem Svazu sovětských socialistických republik. Okresní soud zjistil, že oba účastníci řízení jsou občany Ruské federace (viz č. l. 4 a 5 spisu okresního soudu). Dvoustranné smlouvy o právních stycích, resp. právní pomoci, jsou významným pramenem mezinárodního práva soukromého, které zpravidla obsahují kolizní normy k provedení výběru práva pro soukromoprávní vztah s mezinárodním prvkem. Dle § 5 odst. 2 zákona č. 4/1993 Sb., o opatřeních souvisejících se zánikem České a Slovenské Federativní republiky, Česká republika převzala práva a závazky, které pro ČSFR vyplývaly z mezinárodních smluv ke dni jejího zániku, s výjimkou závazků ČSFR spojených s územím, na které se vztahovala svrchovanost ČSFR, ale nevztahuje se na ně svrchovanost ČR. Ustanovení § 2 zákona č. 97/1963, o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů, stanoví, že se ustanovení tohoto zákona použije, jen pokud nestanoví něco jiného mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána. V předložené věci je tudíž nutno se zabývat posouzením výběru rozhodného práva a otázkou rozsahu jeho použití.

Podle čl. 1 odst. 1 a 2 Smlouvy o právní pomoci občané jedné smluvní strany požívají na území druhé smluvní strany stejné právní ochrany svých osobních a majetkových práv jako vlastní občané. Občané jedné smluvní strany mají právo obracet se volně a bez překážek na soudy, prokuratury a státní notářství (dále jen "justiční orgány") a na jiné orgány druhé smluvní strany činné ve věcech občanských, pracovních, rodinných a trestních, mohou před nimi vystupovat, podávat žádosti a návrhy a činit jiné procesní úkony za stejných podmínek, jako občané druhé smluvní strany.

Podle čl. 27 odst. 1 cit. smlouvy je k rozvodu manželství v případě uvedeném v článku 26 odst. 1 je dána pravomoc orgánů té smluvní strany, jejímiž občany jsou manželé v době podání návrhu. Mají-li oba manželé v době podání návrhu bydliště na území druhé smluvní strany, je dána pravomoc také orgánů této smluvní strany.

K pojmu pravomoci v mezinárodním právu procesním je nutno uvést, že „*pojmem pravomoci soudů se zabývá teorie občanského práva procesního. Touto pravomocí se rozumí souhrn oprávnění, která zákon přiznává soudům jako orgánům státu. Do této pravomoci patří také provádění řízení a rozhodování v soukromoprávních věcech (...). Stanovením rozsahu této pravomoci vymezuje ji také ve vztahu k pravomoci jiných tuzemských orgánů (zejména orgánů státní správy). Normy mezinárodního práva procesního vymezují tuto pravomoc ve vztahu k cizině. Odpovídají tak v konkrétních případech na otázku, zda určitá věc, která není čistě vnitrostátní povahy a má určitý vztah k cizímu státu (jde o vztah s mezinárodním prvkem), ještě spadá do pravomoci tuzemských soudů, či zda tyto orgány nejsou oprávněny konat řízení o této věci. Má-li se tuzemský soud zabývat určitým případem obsahujícím mezinárodní prvek (zejména protože došel návrh na zahájení řízení), musí nejdříve vyřešit otázku, zda vůbec jsou české orgány oprávněny jednat ve věci. S ohledem na mezinárodní prvek to zde znamená přezkoumat, zda je dána pravomoc českých soudů podle ustanovení ZMPS. Jde*

o podmínku řízení, ke níž je nutno přiblížit kdykoliv za řízení (§ 103 o. s. ř.), tzn. z důvodů procesněekonomických ihned po zahájení řízení. Teprve po kladném vyřešení této otázky a otázky příslušnosti konkrétního orgánu se překročí k určení práva rozhodného pro věcné řešení případu na základě kolizní normy, pokud věc nespadá do předmětu úpravy přímých norem.“ [viz Zdeněk Kučera, Mezinárodní právo soukromé, Doplněk, Brno 2004, str. 379]

Vzhledem k tomu, že oba účastníci řízení o rozvod manželství mají bydliště na území České republiky, je v řízení o rozvod manželství občanů Ruské federace dána i pravomoc orgánů České republiky (čl. 27 odst. 1 smlouvy o právní pomoci).

Jde-li o kolizní normu obsaženou v čl. 26 odst. 1 cit. smlouvy, vztahuje se tato na otázky rozvodu manželství, přičemž určuje, který právní řád se pro jeho řešení použije. V řízení před českými orgány je tak nutno pro otázky rozvodu manželství občanů Ruské federace nutné použít ruské právo. Citovanou smlouvou se však nezakládá pravomoc jiných orgánů k rozhodování o otázkách rozvodu manželství, ta je v případě České republiky svěřena výhradně obecným soudům (§ 7 odst. 1 o. s. ř.). Kolizní úprava v citované smlouvě tedy přináší odpovědi na otázky, kterým právním řádem se konkrétní občanskoprávní vztah s mezinárodním prvkem řídí a zda tyto věci vůbec spadají do pravomoci zdejších orgánů. Dospěje-li soud k závěru, že předmětná věc spadá do pravomoci orgánů České republiky, byť s tím, že je nutné aplikovat cizí právo, toto cizí právo již dále nemění pravomoc a věcnou příslušnost domácích orgánů.

Jinak řečeno, podle čl. 27 odst. 1 cit. smlouvy je v daném případě dána také pravomoc českých orgánů. Smluvní strany zvolily obecný termín „pravomoc orgánů“. O tom, který z orgánů je věcně příslušný k rozhodnutí v dané věci je nutné použít právních norem lex fori. Pouze takový výklad je v souladu s veřejným pořádkem, na nějž pamatuje ustanovení § 36 zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním. Proto zvláštní senát rozhodl, že věc týkající se rozvodu manželství občanů Ruské federace projedná a rozhodne soud.

Podle § 5 odst. 3 zákona č. 131/2002 Sb. současně s rozhodnutím sporu zruší rozhodnutí, kterým strana kompetenčního sporu popřela svou pravomoc o věci rozhodovat, ačkoliv podle rozhodnutí zvláštního senátu je vydání rozhodnutí ve věci uvedené v návrhu na zahájení řízení v její pravomoci. Dalším výrokem proto zvláštní senát zrušil usnesení Okresního soudu v Ústí nad Labem ze dne 5. 12. 2007, čj. 22 C 414/2007 - 31.

Pravomocné rozhodnutí zvláštního senátu je podle § 5 odst. 5 zákona č. 131/2002 Sb. závazné pro strany kompetenčního sporu, účastníky řízení, v němž spor vznikl, pro správní orgány [§ 4 odst. 1 písm. a) s. ř. s.] i soudy.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 3. června 2008

JUDr. Karel Podolka
předseda zvláštního senátu